

Turnov – Maškovy zahrady

stavby na sídlišti lužické kultury mladší doby bronzové

Literatura: Zuzana Sklenářová, Supplementum 1 – České Budějovice 2004, str. 479-501

Tento záchranný výzkum proběhl roku 1998 z důvodu stavby supermarketu. Bylo při něm odkryta pouze část lokality. Navazující výzkumy proběhly v letech 2000 a 2001, opět se jednalo o stavbu supermarketu.

Situace: Lokalita se nachází v nivě Jizery nedaleko nynějšího břehu. Počátkem 20. století zde bylo zjištěno neolitické osídlení (lineární a vypíchaná keramika), eneolit, lužická kultura, halštat – latén a starší doba římská. Problémem při výzkumu bylo množství vrcholně středověkých střepů, které se díky obhospodařování půdy dostaly do značné hloubky. Lokalita byla rozčleněna dle posloupnosti výzkumu na jednotlivé plochy (A,B,C,D...).

Zpracování: Hlavní zájem byl soustředěn na plochy A,B, kde bylo nalezeno lužické sídliště, které na ploše B končilo. Na ostatních plochách se lužické sídliště mísilo s ostatními stavbami z jiných dob a nebylo tak dobře zachovalé jako plochy A,B. Nejčastějšími zahloubenými objekty byly sloupové jámy s přepálenými střepy, mazanicí, uhlíky a popelem. Při interpretaci jsme se opírali o analogie z plochy E, kde byly zachyceny nejen sloupové jámy, ale i stěnové žlábků.

Plocha A: Výzkum byl zkomplikován nepřízní počasí a některé souvislosti nebylo možné zachytit. Sloupových jam bylo zachyceno na 133, 9 sporných a 5 vyplavených deštěm. Půdorys měly převážně kruhový, občas lehce oválný. Průměr jamek se pohyboval od 20 cm do 108 cm a sahaly do hloubky maximálně 40cm, běžně však 10-15cm. K tomu se pochopitelně nutné připočítat 30-35cm původního černozemního horizontu. Úroveň původní podlahy bohužel zanikla. Předpokládá se, že sloupy byly vytaženy a do vzniklých jam byl naházen odpad při likvidaci škod způsobených požárem. Jednalo se o domy skeletové (dle plochy E) či drážkovou (hypoteticky). Výplet silnějšími pruty (2-3cm) nasvědčuje o hospodářské či obytné funkci budov.

Při hypotetické konstrukci byla brána v úvahu poloha, rozměr a výplň jam. Dle popela se dá předpokládat, že na sídlišti došlo minimálně k jednomu požáru a nebo se jednalo o více lokálních požárů.

Varianta I: Analogie pochází z lokality Zedau ve Staré Marce. Drtivá většina půdorysů byla vymezena šesti sloupy ve dvou řadách po třech. Domy byly chaoticky uspořádané a neměly směrovou orientaci, jen mírně převažoval směr SV – JZ. Ve skupině A se mohlo jednat o shluk čtyř budov, v kterých došlo k cyklu -, výstavba-požár “. U sektoru AC7 by se mohlo jednat o hospodářskou stavbu, která byla požárem jen lehce zasažena. Ve skupině D byl rozpoznán půdorys větší budovy či budov. Nosná konstrukce domů byla tvořena šesti nosnými sloupy ve dvou řadách bez sloupů v podélné ose. Dle analogií v Zedau a Lovčičkách. Jednalo se o domy velké minimálně 4x6m, občas vymezena pouze čtyřmi sloupy.

Hypoteticky můžeme vyvodit, že krov těchto budov byl nesen stěnami (krov polosochový, nůžkový či krokrovový). Jedinou výjimkou mohou tvořit dva domy s konstrukcí sochovou.

Varianta II: Opírá se o půdorysy z plochy E ve snaze vystihnou rozlohu sídliště a vývoj zástavby. Skupiny sloupových jam ve variantě I lze také interpretovat při použití varianty II. Ovšem místo shluků budov by se jednalo o jednu velkou budovu. Půdorysy domů se pohybovaly okolo 5x6m v jedné variantě se uvažuje o stěně délky až 16m, nejméně však 10,5m. V jednom objektu s malými kúlovými jámami by se mohlo jednat o přístavek či

ohradu. Spekuluje se o již dříve zmíněné orientaci (SV-JZ). Co se týče střechy těchto domů spekuluje se o sedlové variantě a sochovém krovu. Předpokládán je dům dvojloďní či trojloďní. U stěn připadá varianta drážková.

Plocha B: Jižně navazuje na plochu A, byla odkryta o něco později. Ze sídelního hlediska se převážně jednalo o hospodářské objekty. Sloupových jam bylo lokalizováno na 190, z toho 5 sporných. Opět se jednalo o kruhový půdorys s průměrem 20–132 cm, přibližně stejné hloubky. Za zmínku stojí nález keramických závaží, což svědčí o textilní výrobě.

Závěr: Velikost a uspořádání sídliště lidu popelnicových polí se stala ve středoevropské archeologii předmětem konsensu v průběhu 2. poloviny 20. století – Lovčičky U Brna – Říhovský. Toto sídliště zůstává modelovou lokalitou v rámci téměř celé Evropy. Podobné jsou jedině Opatovice nad Labem – V. Vokolek. Jinak je půdorysů nedostatek. Podobná je situace v Polsku. O shrnutí se pokusila A. Niesiolowska–offman – 1963, ve které je vše podstatné vystihnuto. Analogie nacházíme např. v severozápadním Sasku – Dahlen a Mügelin, Buch u Berlína. Dle keramiky se uvažuje o přetrvání do doby železné.